

LIGONIŲ, SERGANČIŲ DEGENERACINIAIS –DISTROFINIAIS STUBURO SUSIRGIMAIS, REABILITACIJA TAIKANT ĮVAIRIUS REFLEKSOTERAPINIUS METODUS KARTU SU ANTIOKSIDANTAIS

A. Zorys, D.A. Zorienė

Kauno kompiuterizuotos refleksoterapijos klinika

Anotacija

Straipsnyje pateikti ligonių, sergančių degeneraciniais-distrofiniais stuburo susirgimais, gydymo rezultatai. Gydoma buvo taikant įvairius refleksoterapinius metodus kartu su antioksidantais arba be jų. Viso buvo ištirti 336 pacientai, tarp jų 226 moterys ir 110 vyrų amžiaus grupėje tarp 19 ir 75 metų. Ligos trukmė tęsėsi nuo kelių mėnesių iki dešimt ir daugiau metų. Iš pacientų buvo sudarytos šešios tiriamosios grupės, kurios buvo gydytos skirtingais būdais. Ligoniams gydyti buvo taikoma akupunktūra, lazeriopunktūra, elektroakupunktūra. Atlikti tyrimai parodė, kad kompleksinis gydymas trečiojoje ir ketvirtojoje ligonių grupėse taikant parengtus lazeriopunktūros ir elektroakupunktūros metodus kartu su antioksidantų naudojimu yra efektyvesnis, negu vien tik akupunktūra be oksidantų naudojimo.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: degeneraciniai-distrofiniai stuburo susirgimai, skausmo kupiravimas, refleksoterapija, akupunktūra, lazeriopunktūra, elektroakupunktūra, antioksidantai, gydymo efektyvumas.

Abstract

Paper presents results of spondilogenic pain syndrome treatment by means of various types of reflex therapeutics together with antioxidants. 336 patients with spinal pains including 226 women among them and 110 men in the age group between 19-75 years old have been treated. The duration of illness lasted from several months up to ten years and more. The patients were split into 6 groups for further researches. Corporal acupuncture, electrical acupuncture and micro system acupuncture were applied to all patients using steel, corporal and micro needles. Various methods of reflex therapeutics were used for treatment of the patients: corporal acupuncture, electrical acupuncture, micro system acupuncture. The carried out researches proved that combined treatment of the third and fourth groups of patients by means of elaborated treatment methods using micro system acupuncture and electrical acupuncture together with antioxidants was significantly more efficient to compare with corporal acupuncture without antioxidants.

KEY WORDS: spondilogenic pain syndrome, reflex therapeutics, corporal acupuncture, electrical acupuncture, micro system acupuncture, antioxidants, efficiency of treatment.

Įvadas

Degeneraciniai-distrofiniai stuburo susirgimai su daugybe skausminių sindromų užima vieną iš pirmųjų vietų bendroje sergamumo struktūroje ir neretai sąlygoja laikino nedarbingumo ir invalidumo atsiradimą. Europoje tai sudaro 16 % bendro susirgimų skaičiaus. Dažniausiai serga pramonės įmonių ir žemės ūkio darbininkai bei tarnautojai, todėl ši problema yra ne tik medicininė, bet ir socialinė-ekonominė.

Šiuo metu sukaupta didelė patirtis taikant įvairius refleksoterapijos metodus degeneraciniams-distrofiniams susirgimams gydyti, tačiau problema iki šiol lieka nepilnai išspręsta. Todėl šioje srityje reikia toliau dirbti siekiant parengti efektyviausius gydymo metodus ir sutrumpinti darbingumo atstatymo terminus.

Mūsų tyrinėjimo tikslas – parengti ir moksliskai pagrįsti atstatomosios terapijos metodus gydant ligonius su stuburo osteochondrozės neurologiniais reiškiniais, kai gydymui naudojami įvairūs refleksoterapijos būdai ir antioksidantai.

1. Tyrimo uždaviniai ir ištirtų ligonių grupių charakteristikos

Pagrindiniai mūsų tyrinėjimo uždaviniai buvo šie:

1. Nustatyti įvairių refleksoterapijos metodų efektyvumą taikant fiziologiškai pagrįstus elektros srovės parametrus ligoniams su stuburo osteochondrozės neurologiniais reiškiniais.
2. Pateikti palyginamąjį refleksoterapijos metodų įvertinimą juos taikant kompleksiskai su antioksidantais ir parengti pačius efektyviausius ligonių gydymo metodus.

3. Nustatyti parengtų metodų efektyvumą kompleksinio ligonių ištyrimo būdu, tarp jų atliekant ir klasikinius simptomų dinamikos bei funkcinio nervų-raumenų struktūrų būklės tyrimus esant refleksiniams ir šakneliniams reiškiniams.
4. Parengti ir pagrįsti atstatomosios terapijos variantus gydant degeneracinius-distrofinius stuburo susirgimus.
5. Remiantis klinikiniais tyrimais parengti ir įdiegti į sveikatos apsaugos praktiką naujus kompleksinius ligonių su degeneraciniais-distrofiniais stuburo susirgimais gydymo metodus.

Mes stebėjome 336 ligonius, turinčius skausmo sindromus, sąlygojamus stuburo osteochondrozės jos paūmėjimo laikotarpiu. Iš jų 192 ligoniai buvo gydomi įvairiais refleksoterapijos metodais ir antioksidantais. Ligoniai su refleksiniais sindromais buvo suskirstyti į grupes pagal lytį ir amžių.

Tarp ištirtų ligonių 226 buvo moterys (67 %), 110 (33 %) – vyrai. Vyravo 31 – 60 metų amžiaus ligoniai, kas dar kartą pabrėžia socialinę šių tyrimų reikšmę ir tą faktą, kad šie susirgimai labiausiai paplitę tarp aktyvios ir darbingos gyventojų dalies.

Pagrindinę grupę sudarė ligoniai, kurių susirgimo trukmė buvo nuo 3 iki 10 metų, o tai liudija apie ilgą chroninę neurologinių stuburo osteochondrozės simptomų eigą. Vidutinė susirgimų trukmė sudarė 5 metus.

Charakteringa ligoniams ypatybė buvo pastebėta sunki paskutinio paūmėjimo eiga, trunkanti nuo 3 savaičių iki 6 mėnesių.

Renkant anamnezę buvo atkreiptas dėmesys į proceso recidyvavimo dažnumą. Nustatyta, kad dažni recidyvai (dažniau kaip 2 kartus per metus) pasitaikė 216 ligonių (64,3 %).

Ištirtų ligonių sindrominio pasiskirstymo pagrindu buvo priimta šiuolaikinė, mokliškai pagrįsta nervų sistemos vertebrogeninių susirgimų klasifikacija, įvertinanti Tarptautinės ligų klasifikacijos reikalavimus. Ji yra gana paprasta ir patogi kasdieniniame darbe, gerai atspindi susirgimo etiologiją, patogenezę ir klinikinius reiškinius.

Ligonių grupės su refleksiniais ir šakneliniais stuburo osteochondrozės simptomais buvo apytikriai lygios. Grupėje su refleksiniais sindromais vyravo raumenų tonuso ir neuro-distrofiniai susirgimo reiškiniai. Remiantis neurologiniu susirgimo vaizdu, ligoniai buvo suskirstyti į dvi grupes pagal klinikines formas: raumenų tonuso – 106 ligoniai (31,5 %) ir neuro-distrofinę – 132 ligoniai (39,3 %).

Visi ligoniai turėjo pastebimus skausmo sindromus, ribotus judesius, spastinius skausmus, kurie sumažėdavo judant ir sustiprėdavo pailsėjus. Daugumai ligonių (77,8 %) buvo pastebėti gretutiniai susirgimai.

Visi 192 ligoniai su refleksiniais (49 %) ir šakneliniais (L5-SI – 51 %) juosmens osteochondrozės sindromais buvo suskirstyti į 6 lygias grupes (po 32 žmones).

2. Naudotų gydymo būdų specifika

Minėtų šešių grupių ligoniai buvo gydomi tokiais būdais:

- pirmojoje (kontrolinėje) grupėje ligoniai gaudavo akupunktūros kursą be antioksidantų,
- antrojoje grupėje – akupunktūrą ir antioksidantus,
- trečiojoje grupėje – antioksidantus ir kompleksinio gydymo kursą lazeriopunktūros metodais (lazerio spinduliu pro specialius lęšius paveikiant akupunktūrinius taškus),
- ketvirtojoje grupėje – antioksidantus ir kompleksinio gydymo kursą elektroakupunktūra (per akupunktūrines adatas elektros srove paveikiant akupunktūrinius taškus),
- penktojoje grupėje – antioksidantus ir gydymo kursą lazeriopunktūra ir elektroakupunktūra (dažnis 700 – 2000 Hz ir 130 – 150 Hz),
- šeštojoje grupėje – antioksidantus ir gydymo kursą lazeriopunktūra ir elektroakupunktūra (dažnis 30 – 100 Hz ir 2 – 3 kHz).

Manome, kad stuburo ligų patogenezėje svarbus vaidmuo tenka antioksidantinei sistemai, kuri reguliuoja lipidų peroksidacijos procesus bei biomembranų pralaidumą.

Daugeliu atvejų pasikeičia oksidacinio proceso lygis, bendras kraujo oksidantinis aktyvumas, oksidacinių-reducinių fermentų statusas, padaugėja žalingų organizmui laisvųjų deguonies radikalų ir dėl to pagreitėja ląstelių žūtis.

Kai organizme mažėja natūraliųjų antioksidantų, intensyvėja lipidų peroksidacijos procesai. Peroksidacijos procesai veikia įvairias biologines struktūras, trikdo citoplazminių membranų funkcijas, keičia kai kurių baltymų struktūrą. Peroksidacijos produktų kaupimasis bei jų žalojantis poveikis žymia dalimi priklauso nuo specifinių fermentinių sistemų aktyvumo ir antioksidantų koncentracijos audiniuose. Kai antioksidantinė sistema nepajėgia apginti organizmo nuo padidėjusio laisvųjų radikalų susidarymo, **vystosi oksidacinis stresas**, didinantis įvairių ligų riziką, mažinantis imuninės sistemos aktyvumą bei greitinantis bendrą organizmo senėjimą.

Kaip antioksidantai buvo skiriami B grupės vitaminai, vitaminai C, E, β-karotinas, Ginko-Biloba, cinkas ir selenas po I k. 2 k. d. (pagal kai kurių autorių duomenis, šie medikamentai pasižymi analgetiniu poveikiu ir teigiamai veikia nervų sistemos metabolizmą bei imuninės sistemos stiprinimą, taip pat palaiko laisvųjų radikalų pusiausvyrą žmogaus organizme, reguliuoja osteogeninių ląstelių gyvybingumą osifikacijos ir dekalcinacijos procese [1, 2, 3].

Papildomai buvo skiriamas selenas selenito pentahidrato forma ir kalio selenitas iki 200 mkg į parą, taip pat vietiskai į akupunktūrinius taškus ir trigerines zonas masažinis kremas su seleno.

Į kompleksinio visų ligonių grupių ištyrimo programą taip pat įėjo bendras kraujo, šlapimo ištyrimas, stuburo rentgenografija, kompiuterinė tomografija, elektromiografija, vegetacinės sistemos testai pagal Akabane ir Riodoraku, aurikuliodiagnostika, išsamus anamnezės, somatinio ir neurologinio statuso išstudijavimas [2, 3, 4, 5].

Gydymo metodų terapinio efektyvumo kriterijais buvo naudojami labiau informatyvūs kiekybiniai pagrindinių juosmens osteochondrozės klinikinių reiškinių išreikštumo laipsnio rodikliai: skausmo kupiravimas, raumenų ir struktūrų skausmingumo pašalinimas pažeistame stuburo judamajame segmente (skausmo išreikštumas), pilnutinis neskausmingų aktyvių judesių atstatymas juosmeninėje stuburo srityje ir kojose, įtampos normalizavimas ir kituose raumenyse.

3. Tyrimo rezultatai

Gydymo proceso metu ligoniams buvo nustatyta teigiama kiekybinių klinikinių reiškinių rodiklių dinamika pagal klinikinio, rentgenologinio, elektromiografinio tyrimo duomenis.

Pagrindinių naudotų gydymo metodų efektyvumo tyrimo rezultatai, gauti gydant stuburo juosmeninės dalies skausminius sindromus, pateikti šioje lentelėje.

Stuburo juosmeninės dalies skausmo sindromų metodų efektyvumas

Neurologiniai sindromai	Gydymo metodai											
	Akupunktūra be antioksidantų			Akupunktūra ir antioksidantai			Lazeriopunktūra ir antioksidantai			Elektroakupunktūra ir antioksidantai		
	ŽP	P	NP	ŽP	P	NP	ŽP	P	NP	ŽP	P	NP
Reflektoriniai sindromai	3	7	6	3	8	3	11	5	–	9	8	1
Šakneliniai sindromai	2	7	7	3	7	6	5	7	4	6	6	2
Viso	5	14	13	8	15	9	16	12	4	15	14	3
Viso absoliučiais skaičiais	19		13	23		9	28		4	29		3
Viso procentais, %	58,8		41,2	71,9		28,1	87,5		12,5	90,6		9,4

Lentelėje pažymėta: ŽP – žymiai pagerėjo, P – pagerėjo, NP – nepagerėjo.

Gydymo poveikyje, kurį sudaro lazeriopunktūra ir antioksidantai, buvo pastebėtas greitas rodiklių regresas ligoniams su refleksiniais sindromais (trečia grupė). Taip, pavyzdžiui, per 15 dienų juosmeninės osteochondrozės klinikinių reiškinių kiekybinių rodiklių suma sudarė nuo $5,28 \pm 0,42$ santykinų vienetų, tuo tarpu kai pirmos grupės pacientams šis rodiklis po 25 gydymo dienų buvo nuo $7,97 \pm 0,67$ santykinų vienetų.

Gydymo eigoje ligonių su refleksiniais sindromais įvairūs kiekybiniai rodikliai sumažėjo tolygiai. Kompleksinio gydymo, į kurį įėjo lazeriopunktūra (trečioji grupė), pasekoje buvo pastebėtas juosmeninės osteochondrozės klinikinių reiškinių bendros kiekybinių rodiklių sumos žymus sumažėjimas – nuo $16,49 \pm 1,53$ iki $5,28 \pm 0,42$ santykinų vienetų, t.y. $11,21 \pm 0,92$ santykinų vienetų ($P < 0,01$). Po kompleksinio gydymo, derinamo su elektropunktūra, atitinkamai gauti tokie rezultatai: nuo $16,34 \pm 1,51$ iki $6,64 \pm 0,53$ santykinų vienetų, t.y. $9,70 \pm 0,76$ santykinų vienetų ($P < 0,01$). Kontrolinei grupei gydymo trukmė siekė vidutiniškai 23,4 dienos, o trečiajai grupei (lazeriopunktūra ir antioksidantai) sudarė 18,6 dienos ir tai sudarė $4,6 \pm 0,36$ dienos mažiau už kontrolinės grupės vidurkį ($P < 0,05$).

Mums ištyrus kiekybinių rodiklių dinamiką ligoniams su juosmeninės osteochondrozės šakneliniais sindromais, kaip ir iširtiems ligoniams su refleksiniais sindromais, pastebėjome bendrą tiriamų rodiklių dydžių sumažėjimo tendenciją. Taip pat buvo pastebėtas ir žymus rodiklių regresas ketvirtajai ligonių grupei po kompleksinio gydymo mūsų parengtu elektroakupunktūros metodu – nuo $20,25 \pm 1,87$ iki $6,92 \pm 0,56$ santykinų vienetų, t.y. vidutiniškai $13,33 \pm 1,17$ santykinų vienetų ($P < 0,01$). Kiekybiniai rodikliai ketvirtojoje grupėje žymiai priartėjo prie normos jau po 15 gydymo dienų, o pirmosios grupės ligoniai to nepasiekė net ir po 25 gydymo dienų. Šioje kontrolinėje grupėje gydymo trukmė sudarė vidutiniškai 26,8 dienos. Ketvirtajai grupei

(elektroakupunktūra ir antioksidantai) gydymo trukmė sudarė 21,2 dienos ir buvo $5,5 \pm 0,41$ dienos mažesnė už pirmosios grupės vidurkį.

Penktojoje ir šeštojoje ligonių grupėje su refleksiniais ir šakneliniais osteochondrozės sindromais po gydymo kurso antioksidantais, lazeriopunktūra ir elektroakupunktūra su elektros srove, kurios dažnis siekė 700-2000 Hz ir 130-150 Hz arba 30-100 Hz ir 2-3 kHz, kiekybinių rodiklių suma praktiškai nesiskyrė nuo kitų ištyrų grupių rodiklių sumų.

Kaip rodo gautų rodiklių analizė, 192 ligoniams atliktų tyrimų rezultatai objektyviai liudija, kad kompleksinis gydymas trečiojoje ir ketvirtojoje ligonių grupėse taikant parengtus lazeriopunktūros ir elektroakupunktūros metodus kartu su antioksidantų naudojimu yra efektyvesnis, negu akupunktūra be oksidantų naudojimo. Esant refleksiniams juosmens osteochondrozės simptomams, statistiniu požiūriu geriausiu yra lazeriopunktūros metodas (trečioji grupė), o esant šakneliniams sindromams – elektroakupunktūra (ketvirtoji grupė).

Gydymo efektyvumas buvo vertinamas pagal žinomą metodiką. Žymiu pagerėjimu buvo laikomi tokie teigiami savijautos pokyčiai:

- subjektyvių nusiskundimų nebuvimas,
- skausmo sindromo nebuvimas,
- įtampos simptomų nebuvimas,
- aktyvių judesių apimtys atstatymas.

Pagerėjimu buvo laikoma:

- aiškus nusiskundimų sumažėjimas,
- objektyvių susirgimo reiškinų sumažėjimas.

Nežymiu pagerėjimu buvo laikomas skausmo intensyvumo sumažėjimas gydymo eigoje be pakeitimų neurologiniame statuse. Jeigu gydymas neduodavo jokių teigiamų rezultatų (subjektyvūs nusiskundimai ir objektyvūs duomenys likdavo be pakeitimų), tai toks gydymo efektyvumas buvo vertinamas „be pakeitimų“.

Tyrimai parodė, kad lazeriopunktūros ir elektroakupunktūros metodų efektyvumas priklauso nuo juosmeninės osteochondrozės pagrindinių klinikinių reiškinų išreikštumo. Esant refleksiniams sindromams, pagerėjimas ir žymus pagerėjimas pastebėtas 96,4 % ligonių, o esant šakneliniams sindromams – 80,1 %. Palyginamoji refleksoterapijos rezultatų analizė parodė, kad esant refleksiniams sindromams, greitesnis gydymo efektas pastebėtas kompleksiskai gydant parengtu elektroakupunktūros metodu, kurį taikant elektros srovės dažnis palaipsniui keičiamas nuo 700-2000 Hz iki 30-100 Hz kiekvieno seanso metu. Atlikus gydymą, skausmas išnyko ir gydymo efektas daugumai ligonių buvo pasiektas po 8-9 seansų, o kontrolinėje grupėje – po 11-13 seansų.

Tyrimų rezultatai taip pat parodė, kad teigiama juosmens osteochondrozės klinikinių reiškinų dinamika po kompleksinio gydymo lazeriopunktūra ir antioksidantais buvo mažiau išreikšta, negu ligoniams po gydymo klasikine akupunktūra ir antioksidantais.

4. Išvados

1. Tyrimų metu buvo stebimi 336 ligoniai, turintys skausmo sindromus, sąlygojamus stuburo osteochondrozės jos paūmėjimo laikotarpiu.
2. 192 ligoniai buvo suskirstyti į 6 lygias grupes po 32 ligonius ir buvo gydomi įvairiais refleksoterapijos metodais bei antioksidantais.
3. Kompleksinio gydymo, į kurį įėjo lazeriopunktūra ir antioksidantai (trečioji grupė), pasekoje buvo pastebėtas juosmeninės osteochondrozės klinikinių reiškinų bendros kiekybinių rodiklių sumos žymus sumažėjimas lyginant su pirmąja (kontroline) grupe, kuri buvo gydoma tik akupunktūra nenaudojant antioksidantų.
4. Ištyrus kiekybinių rodiklių dinamiką ligoniams su juosmens osteochondrozės šakneliniais sindromais, kaip ir ligoniams su refleksiniais sindromais, buvo aiškiai pastebėta bendra tiriamųjų rodiklių dydžių sumažėjimo tendencija. Taip pat buvo pastebėtas ir žymus rodiklių regresas ketvirtajai ligonių grupei po kompleksinio gydymo mūsų parengtu elektroakupunktūros metodu – kiekybiniai rodikliai ketvirtojoje grupėje žymiai priartėjo prie normos jau po 15 gydymo dienų, o pirmosios grupės ligoniai to nepasiekė net ir po 25 gydymo dienų.

5. Penktojoje ir šeštojoje ligonių grupėje su refleksiniais ir šakneliniais osteochondrozės sindromais po gydymo kurso antioksidantais, lazeriopunktūra ir elektroakupunktūra su elektros srove kiekybinių rodiklių suma praktiškai nesiskyrė nuo kitų ištirtų grupių rodiklių sumų.
6. Lazeriopunktūros ir elektroakupunktūros metodų efektyvumas priklauso nuo juosmens osteochondrozės pagrindinių klinikinių reiškinių išreikštumo. Esant refleksiniams sindromams, pagerėjimas ir žymus pagerėjimas pastebėtas 96,4 % ligonių, o esant šakneliniams sindromams – 80,1 %.
7. Atliktų tyrimų rezultatai aiškiai parodė, kad kompleksinis gydymas trečiojoje ir ketvirtojoje ligonių grupėse taikant parengtus lazeriopunktūros ir elektroakupunktūros metodus kartu su antioksidantų naudojimu yra efektyvesnis, negu vien tik akupunktūra be oksidantų naudojimo.

Literatūra

1. Murray M.T. Encyclopedia of National Supplement. 1996.
2. Zorys A. Praktinė akupunktūra. Spindulys, Kaunas, 1994. – 554 p.
3. Зорис А. Востановительная терапия методами рефлексотерапии и применением антиоксидантов у больных с дегенеративно-дистрофическими заболеваниями позвоночника. Автореферат диссертации кандидата медицинских наук. М., 2001 г.
4. Бондарчук В.И., Котенева В.М. Термоэлектропунктурная диагностика по методу К. Акабана и термоэлектропунктура прибором «TEATEST» в оптимизации лечения неврологических больных. 2-ой Международный научный конгресс «Традиционная медицина: теоретические и практические аспекты». Тезисы докладов. – Чебоксары, 1996. – с 12.
5. Gleiditsch J. (Germany). Терапия болевой синдромов с применением методики «единственная игла». VI Конгресс Балтийских стран «Акупунктура и традиционная китайская медицина». 1999 г.

S u m m a r y

SOME METHODS OF USING REFLEX THERAPEUTICS TOGETHER WITH ANTIOXIDANTS IN THE TREATMENT OF SPONDILOGENIC PAIN SYNDROME

A. Zorys, D. A. Zorienė

Kaunas Clinic of computer-aided reflex therapeutics

More than 80 % of adults in a particular period of their life complain of spinal pains. In that case we have 3-7 % of adults in Europe. Nowadays it has been discovered that the main reason of spinal pains is the tension of muscles.

336 patients with spinal pains including 226 women among them and 110 men in the age group between 19-75 years old have been treated. The duration of illness lasted from several months up to ten years and more. Corporal acupuncture, electrical acupuncture and micro system acupuncture were applied to all patients using steel, corporal and micro needles. Also together with acupuncture such antioxidants as selenium were used in the form of liquid during meals from 100-200 mcg in twenty-four hours time from 3 up to 6 months. Also the same antioxidant was applied locally to the acupuncture points. Besides the selenium, vitamins of B group, vitamins C, E, β-carrotin, Ginko-Biloba and zinc were used as well.

The carried out researches proved that combined treatment of the third and fourth groups of patients by means of elaborated treatment methods using micro system acupuncture and electrical acupuncture together with antioxidants was significantly more efficient to compare with corporal acupuncture without antioxidants. In the case of pain related to vertebra pathology a good and satisfactory results were noticed for 92 % of patients.

Gauta 2006 10 10

Spausdinti rekomendavo: prof., habil. med. m. dr. R. Gailys ir prof., habil. med. m. dr. A. Norkus